

גיליון הורים פרשת שמות

לאחר פרשת צו, אהרון ובניו מתחילים את עבודתם במשכן. בפרשה נושאים מרכזיים: תחילת עבודת הכהנים (ט, א-כד), מות נדב ואביהו (י, א-ז), איסור שתויי יין לעבודת הקורבנות והוראת התורה (י, ח-יא), דיני כהן אונו (לפני קבורת קרוביו) (י, יב-כ), חלוקת בעלי חיים טהורים וטמאים (יא, א-כג), דיני טומאת בעלי החיים הטמאים (יא, כד-מז)

סיפור א' לשולחן שבת

ביום חנוכת המשכן בא בניסן נמשחו נדב ואביהו לכהנים אך בעצם היום הוא הביאו במחתותם "אש זרה אשר לא צוה אותם" (י, א), כדי להקטיר עליה קטורת ונשרפו באותו מעמד בתוך המשכן, והנה חשבו ישראל שקודם שהוקם המשכן צריכים להזהר מלעבור על מצוות ה', אך אחר שיבנה אין צריכים להזהר ולהקפיד כל כך, שהרי המשכן מכפר את עוונותיהם, על כן הקב"ה העניש את נדב ואביהו.

משל למלך שרופא הממלכה שלו מת, והצטער עליו המלך צער גדול ולא אבה להנחם, באו אליו שרי הממלכה ואמרו לו: מה לך להצטער הרי יש בעולם רופאים ופרופסורים בעלי שם עולמי וישרתו את המלך. ביקש המלך להגיש לפניו מועמדים מהשורה הראשונה בעולם הרפואה ולאחר חקירה ודרישה יבחרו את רופא הממלכה. שלחו שליחים לכל ארצות תבל והביאו רופאים מומחים בעלי שם בכל תחומי הרפואה. ובהגיע תור רופא ורופא נפל הגורל על רופא בכיר שידי רב לו ואף קנה לו שם עולמי והוא התמנה לרופא הממלכה. המלך הבטיח לו משכורת גבוהה ואף נתן לו קליניקה עם המכשירים המשוכללים ביותר. קבעו יום מיועד שבו הרופא יראה לכל העם הנמצאים בשטח הממלכה את כחו ברפואה את גודלו וחכמתו והביאו לפניו חולה, הרופא טיפל במסירות בחולה אך כעבור מספר ימים מת החולה על מיטת חוליו. הדבר עשה לו כנפיים ותהום כל העיר וכל העם שבתחילה הללו את הרופא כעת דברו בו סרה שאין אמונה ברופאים וטוב שברופאים לגיהנם ולא חסכו משבט לשונם.

הזמין המלך את הרופא לחדרו וביקש בחמת זעם הסבר מדוע וכיצד יצאה כזו תקלה חמורה מתחת ידו בעוד כל העם בוחנים אותו בשבע עיניים. ראה! אמר הרופא למלך, אכן רופא בכיר אני ולא בכדי יצא שמי הטוב למרחקים, ואולם אחד התנאים להקים חולה מחוליו ולהביא מזור למחלתו, שהחולה יתנהג בדרכי הרפואה ישמור על עצמו מסכנות בריאותיות ולא ילך בשרירות לבו. והנה כאשר ראו אנשי העם כי אני הרופא המהולל מגיע לממלכה, חשבו שאני כל יכול רופא חולים ופוקח עורים זוקף כפופים מ. שיח אלמים ומפענח נעלמים. החלו לנהוג בהרפתקאות מסוכנות והלכו בשרירות לבם, אכלו ושתו מאכלים מזיקים ולא התנורו ממאכלים מסוכנים וחשבו שאני ארפאם. לכן כדי לעצור את המעשים הנלווים הללו הייתי חייב להראות כי אין לבטוח ברופא, אלא אדם שנאנס ונפל לחולי בליט ברירה יגש לרופא ורפא ירפא. וחולה זה שמת בטיפולי היה חולה אנוש ולא היה מזור למחלתו ע"כ לא השתדלתי ברפואתו, וכל זה כדי שהעם יפקחו עיניהם ויזהרו וישמרו על גופם ונשמתי.

הנמשל: הקב"ה צוה על ישראל להקים לו משכן כליל השלמות, אך ראה הקב"ה כי בני ישראל יכולים לנצל את המשכן לצורך עבירות ח"ו, ולבטוח במשכן שיכפר עליהם. יעשו עבירות ככל העולה על רוחם ויזלו במצוות ויביאו קורבן לכפרה ויחשבו שבזה תם עונם. לכן המית את נדב ואביהו וכל ישראל ישמעו ויראו

סיפור ב' לשולחן שבת

כתוב בפרשה "ולא תטמאו בכל אלה והתקדשתם והייתם קדושים". בפרשת השבוע מפורטים מגוון בעלי חיים האסורים למאכל, וסימנים מזהים לכשרותם של מיני חיות, עופות ודגים ונשאלת השאלה: אם אנו ה"עם הנבחר" מכל אומות העולם - "בנים של מקום", מדוע דווקא לנו הקב"ה אוסר את "הנאות" העולם הזה, בזמן שלכל הגויים הוא מאפשר להנאות מכל הבא ליד? התירוץ יובן על פי משל:

שני חברים שגרו בסמיכות זה לזה בכפר מרוחק, חלו במחלה נוראית שריתקה אותם למיטה. רופא הכפר לא ידע כיצד למצוא מזור למחלתם ובצר לו הזמין רופא מומחה מן העיר. הגיע הרופא לראשון, בדק, חקר ופסק: "אינך מוגבל כלל וכלל - אתה יכול לאכול כל שתחפוץ!"

נדהם החולה ושאל: "הכל? גם ממתקים וגם מטוגן"? השיב הרופא: "בוודאי! אכול כל מה ש"בא לך"... משהגיע הרופא לשני בדק, חקר ופסק: "עליך להינזר ממגוון מאכלים: מתוקים, מלוחים וכל דבר המכיל את מגוון הפריטים שכתובים לך כאן" ותוך כדי הוא מגיש לחולה רשימה של 35 מרכיבים שמצויים בהמון מאכלים.... החולה שכבר הספיק לשמוע שחברו קיבל יד חופשית בכל מה שקשור לאוכל, התעצבן ושאל: "סליחה דוקטור! הרי אני וחברי חולים באותה מחלה. מדוע לו אפשרת לאכול ככל אשר תאבה נפשו ואילו עימי אתה מחמיר כל כך?!"

חיך הרופא ואמר תוך שהוא רוכן לאוזנו של המטופל: "לחברך אין כל סיכוי ובעוד כמה ימים הוא ימות. אבל מצבך יכול לאפשר לך לחיות עוד שנים ארוכות במידה ותשמור על הינזרות מכל אשר כתבתי לך"...
שמח החולה ולמעשה הבין שהגבלה העכשווית, תאפשר לו הנאה עתידית לעוד שנים רבות...

הנמשל:

הקב"ה אפשר לנו חיי נצח ועולם הבא. לעומת זאת לאומות העולם החיים מסתיימים בעולם הזה בלבד כיוון שכך מאפשר להם הקב"ה לאכול מכל הבא ליד שהרי סופם קרב. אבל אנו ה"עם הנבחר" - "בנים של מקום", המעודדים לחיי עולם הבא, אותנו מגביל הקב"ה על מנת להכין אותנו.

סיפור ג' לשולחן שבת

כתוב בפרשה - "זה הדבר אשר ציווה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'" -
הצדיק רבי משה מקוונניץ זצ"ל אמר פעם שמהפסוק זה אנו למדים הנהגה חשובה:
שכמתעורר הספק בליבו של אדם בדבר פעולה כל שהיא שהוא חפץ לעשות האם זו מצווה או חלילה להפך עליו לבחון האם ממעשה זה יהיה כבוד לה' או כבוד לעצמו...

ונבין עפ"י משל שממחיש זאת בצורה טובה:

עשיר אחד נתבקש לתרום עבור חולה הנמצא במצב קשה וזקוק לניתוח שיציל את חייו. הוא הסכים לתרום סכום עתק של מיליון שקלים ובלבד שיפרסמו זאת בכל כלי התקשורת. בלית ברירה עשו כמבוקשו - הוא נתן את הסכום והציל את חייו של אותו יהודי. בשכנות לעשיר גר יהודי פשוט וחסר אמצעים, יום אחד כשיצא מבית המרקחת השכונתית, ראה יהודי בוכה. "מה לך?!" שאל, והלה ענה לו: "קיבלתי מרשם מהרופא ומסתבר שאני זקוק לתרופה שתציל את חיי וחסרים לי 100 שקלים, לא אספיק להגיע לביתי ולחזור עד שיסגרו כאן... ואם לא אקח את התרופה היום מצבי יחמיר"...
מבלי להסס הוציא מיודענו את עשרת השקלים וזה קנה את התרופה שבדיעבד הצילה את חייו...
לאחר 120 ... עלו שני השכנים לשמים והנה קוראים לכל אחד על פי חשיבותו לפי הסדר.
קם המלאך והכריז: "מכיוון ש"כל המציל נפש אחת מישראל כאילו הציל עולם מלא" נתחיל באלו שהצילו אדם ממוות" העשיר חיכם ידיו בהנאה ורמוז לשכנו בקריצת עין כאומר: "שים לב איך הם קוראים לי עכשיו..."

והנה הראשון נקרא דווקא השכן שהציל יהודי בכך שנתן לו לקנות תרופה. העשיר נדהם ושאל: "סליחה בכמה כסף מדובר?!" המלאך בודק ברישומים ומשיב לו: "מאה שקלים."

התקומם העשיר וצעק: "וכי זה עולם האמת?! האם משווים אתם מאה שקלים שלו למליון השקלים שלי?!"
ענה לו המלאך: "כאן זה עולם האמת! כאן מסתכלים גם לשם מה נעשתה המצווה... האם לכבוד ה' או לכבודך... אתה עשית את זה כדי לפרסם את עצמך ולשם כבודך האישי - הוא עשה זאת על מנת להציל יהודי..."

סיפור ד' לשולחן שבת

כתוב בפרשה - "וכל השרץ השורץ על הארץ שקץ הוא לא יאכל" ומסופר על הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל:
פעם שאל אותו הנסיך: איך אתם יש לכם דינים שאינם מתיישבים על פי השכל וההיגיון ואין להם טעם, שהרי אצלכם תולעת שפרשה (יצאה) מן הפרי, יש לה דין שרץ השורץ על הארץ חייבים עליה כמה מלקות, ואם לא פירשה מן הפרי, חשובה היא כפרי עצמה ואינה אסורה.

ואיך השכל יסבול דבר כזה שלכאורה מה נשתנה גוף התולעת ברגע זו שפירשה?!
כששמע הרב את שאלתו לקח מעל השולחן כף ריקה, ואמר לנסיך שירוק בתוכה, ירק הנסיך בתוכה ותכף ומיד אמר לו הרב שיחזיר את הרוק לתוך פיו, אך הנסיך מאן בטענה: "איכססס זה מגעיל!!!" זה פשוט היה מאוס עליו.

אמר לו הרב: "מדוע הרוק מאוס עליך, והרי ברגע זה הרוק היה בתוך פוך, ומה נשתה בהיותו בתוך כף?!"
השיב לו הנסיך: "מה השאלה, ברגע שהרוק פרש מפי הוא מגעיל אותי!"

ואז אמר לו הרב ישמעו אוזניך מה שפך מדבר, שכן הדבר בעניין התולעת, שכל זמן שהיא בתוך הפרי כיון שלא פרשה ממנו אינה נמאסת, אך כיון שפרשה, אפילו ברגע אחד היא נמאסת, ולכן היא אסורה.

מתכוננים לפרשה תשובות לשאלות :

חונכים את המשכן (ט, א-כד)

1. בפרשת צו למדנו כי משה רבינו עבד ככהן גדול במשך שבעת ימי המילואים עד ליום השמיני . למי משה קורא כדי לשמוע את הציזוי על עבודת אהרון במשכן עפ"י דבר ה' (ט, טא) אהרון ובניו וזקני ישראל
 2. כתוב בפס' "ויהי ביום השמיני" באיזה תאריך בשנה מדובר ומה קרה ביום זה?(רש"י ט, טא) שמיני למלואים, (א) הוא ר"ח ניסן, שהוקם המשכן בו ביום
 3. כתוב בפס' "ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל" למה משה קורא לזקני ישראל?(רש"י ט, טא) להשמיעם שעל פי הדבור אהרן נכנס (ד) ומשמש בכהונה גדולה, ולא יאמרו מאליו נכנס
- מובא במדרש רבה פרשה יא, אות ח על המילים: "ולזקני ישראל (ויקרא ט, א), אמר רבי עקיבא נמשלו ישראל לעוף, מה העוף הזה אינו פורח בלא כנפים, כך ישראל אין יכולים לעשות דבר חוץ מזקניהם. אמר רבי יוסי בר חלפתא גדולה זקנה, אם זקנים הם חביבין הם, אם נערים הם נטפלה להן ילדות, דתני רבי שמעון בן יוחאי לא במקום אחד ולא בשני מקומות מצינו שחלק הקדוש ברוך הוא כבוד לזקנים, אלא בכמה מקומות.
4. מה צריך להביא אהרון לקורבן ומה צריכים להביא בני ישראל? (ט, ב-ד) אהרון - עגל לחטאת ואיל לעולה. בני ישראל - שער עיזים לחטאת, עגל וכבש לעולה, ושור ואיל לשלמים ומנחה בלולה בשמן
 5. בפס' ישנו צווי לאהרון הכהן "קח לך עגל בן בקר ... והקרב לפני ה'" למה משה מצווה את אהרן להקריב דווקא "עגל"(רש"י ט, טב) להודיע שמכפר לו הקב"ה ע"י עגל זה (ה) על מעשה העגל שעשה
- על השאלה למה מקריבים דווקא עגל ולא פר מובא במדרש תנחומא פרשת שמיני, אות ד : "ויאמר אל אהרן קח לך עגל בן בקר. ולמה לא אמר לו פר אלא עגל. לפי שעל ידי העגל נתפקפקה הקהנה בידך, ובגלל היא מתבסקת בידך. ולא עוד, אלא שלא יהו ישראל אומרים: יש להם עונות ממעשה העגל. לפיכך אמר לו הקדוש ברוך הוא, אף הם יקריבו עגל. ואל בני ישראל תדבר לאמר קחו שעיר עזים לחטאת ועגל, שידיעו הכל שנתכפר להם על מעשה העגל. אמר הקדוש ברוך הוא, בעולם הזה נתכפר להם על ידי קרבן. ולעולם הבא אני מוחה עונותיהם שלא בקרבן"
6. משה מצווה את אהרן "ועשה את קרבן העם וכפר בעדם" חלק מ"קרבן העם" הוא עגל. מה לומדים מכאן?(רש"י ט, טז) שעיר עזים ועגל וכבש. (ח) כל מקום שנאמר עגל בן שנה הוא, (ט) ומכאן אתה למד
 7. כתוב בפס' "וכפר בעדך ובעד העם" למה נאמר כפרת אהרן וכפרת העם סמוכים אחד לשני?(אור החיים ט, ז). משמע כי כפרת אהרן נוגעת גם לעם. והטעם הוא לצד כי חטא אהרן ישראל היו לו סיבה לחטוא שאמרו לו (תשא לב א) קום עשה לנו וגו', וכל עוד שלא נתכפר אהרן ישנו החטא לעושהו ולמסבב עושהו, ואחר שנתכפר נתכפרו שניהם, לזה אמר לו וכפר בעדך ובעד העם:

סיפור קצר

- אהרון הכהן לא רצה לגשת לעבודה כיון שחשש שאינו ראוי ועל כן משה מבקש ממנו להתקרב ולהקריב את קורבנותיו(העגל והאיל) כדי לכפר על עצמו ורק אח"כ לכפר על העם ע"י הקרבת שעיר העיזים לחטאת. ומובא סיפור בגמרא על ר' ינאי שהיה דיין בבית הדין וממנו נלמדה האימרה "קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים" (קודם נתקן את עצמנו ואח"כ נדרוש מאחרים לתקן את עצמם)
- היו שני שכנים שהחצרות שלהם היו זה לצד זה. האחד היה מתפרנס מייבוש תאנים- היה שוטחם בחצרו ומוכרם בשוק. שכנו ששתל עץ בגינתו ולא השגיח עליו החל העץ להתעקם וככל שגדל הסתיר חלק ניכר מקרני השמש עד שבגינת חברו לא האירה השמש, והדבר פגע בפרנסתו. כל ניסיונותיו לשכנע את השכן עלו בתוהו.
- בעירם היה רב בקיא ופסק דינו היה חד וחריף, ובתוך כמה דקות בעלי הדין קיבלו תשובה. החליט מיודענו לתבוע את שכנו לדין תורה. מששמע הרב את טענותיהם ביקשם לבוא למחרת. השמש של ביה"ד התפלא - מעולם הרב לא דחה משפט יותר מ-10 דקות הפסקה.
- משניגש לרב ביקשו הרב לגשת לרבנית לקחת מסור ולנסר את העץ שבגינתו. השמש עשה כדבר הרב וכתת את העץ. למחרת הגיעו בעלי הדין והרב פסק שהשכן צריך לכרות את העץ.
- השכן כעס על הרב ואמר- "זהו פסק הדין? והרי אני כל יום עובד בדרך לעבודה ורואה שהעץ של הרב אף הוא עקום ומסתיר את השמש מגינת השכן?"
- אמר לו הרב: "גש לביתי ותראה מה עשיתי אמש לעץ שלי, ועשה כן גם אתה!"
8. כתוב בפס' "ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח ועשה וכו'" למה הוצרך משה רבינו לומר לאהרן להתקרב אל המזבח?(רש"י ט, ז) שהיה אהרן בוש וירא לגשת, (ז) אמר לו משה למה אתה בוש, לכך נבחרת (ת"כ פרשתא א, ח):

9. כמו שלמדנו בפרשות הקודמות . מה עשה אהרון עם חלקי קורבן החטאת :
דם _____ (ט,ט) מרח על קרנות המזבח והיתרה שפך על יסוד המזבח
חלב,כליות,יותרת הכבד _____ (ט,י) הקטיר המזבחה
בשר ועור _____ (ט,יא) שרף מחוץ למחנה
10. למה בני אהרן צריכים "להמציא" אליו את הדם?(ספורנו ט,יב) כדי שיתחנכו בהתעסקם בקרבן אביהם:
11. למדנו שלפני הקרבת קורבן העולה (שעולה כולו על המזבח) צריך לשטוף את הקיבה והכרעיים שלא יהיו מלוכלכים בזמן הקרבתם . לאחר מכן מקריב אהרון את קורבנות העם. מהם קורבנות העם?(ט, טו-יח)
לקורבן חטאת הביאו (ט,טז) שער עיזים
לקורבן עולה הביאו (ט,טז) עגל וכבש
לקורבן מנחה הביאו (ט,יז) סולת בלולה בשמן
לקורבן שלמים הביאו (ט,יח) שור ואיל
12. כתוב על המנחה "וימלא כפו מנחה ויקטר על המזבח מלבד עלת הבקר" מה אנו למדים מהמילים "מלבד עלת הבקר"?("רש"י ט,יז) כל אלה עשה אחר (ג) עולת התמיד
13. אהרון הקטיר את אברי השלמים על מזבח ואת הדם זרק מסביב למזבח. מה עושה אהרון לאחר פעולת התנופה שלמדנו בפרשה הקודמת?(ט,כא-כב) מברך את העם
14. כתוב בפס' "וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם" איזה ברכה ברח אהרן את העם?(רש"י ט,כב) ברכת כהנים, יברכך, (פ) יאר, ישא:
15. כתוב בפס' "ויבא משה ואהרן ... " . מדוע באו משה ואהרון שוב לאוהל מועד?(רש"י ט,כב) ללמדו על מעשה הקטרת, (ק) או לא נכנס אלא לדבר אחר, הריני דן ירידה וביאה טעונות ברכה, מה ירידה מעין עבודה, אף ביאה מעין עבודה, הא למדת למה נכנס משה עם אהרן ללמדו על מעשה הקטרת. דבר אחר כיון שראה אהרן שקרבו כל הקרבנות ונעשו כל המעשים, ולא ירדה שכינה לישראל, היה מצטער ואומר, יודע אני שכעס הקב"ה עלי, ובשבילי לא ירדה שכינה לישראל, אמר לו למשה משה אחי כך עשית לי שנכנסתי ונתביישתי, מיד נכנס משה עמו ובקשו רחמים וירדה שכינה לישראל
16. כתוב בפס' " ... ויצאו ויברכו את העם" מה ברכו משה ואהרן את העם ולמה ברכו דווקא את הברכה הזו?(רש"י ט,כב) אמרו ויהי נועם ה' אלהינו עלינו (תהלים צ, יז.), (ר) יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם. לפי שכל ז' ימי המלוואים שהעמידו משה למשכן ושמש בו, ופרקו בכל יום, לא שרתה בו שכינה, והיו ישראל נכלמים ואומרים למשה, משה רבינו כל הטורח שטרחנו שתשרה שכינה בינינו ונדע שנתכפר לנו עון העגל, לכך אמר זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה', אהרן אחי כדאי וחשוב ממני, שעל ידי קרבנותיו ועבודתו תשרה שכינה בכס, ותדעו שהמקום בחר בו
17. למה ברכו משה ואהרן את העם לאחר שכבר ברח אהרן את העם?(אור החיים ט,כג) אולי כי כן נצטוו בנבואה. או ברכה זו במקום תפלה היתה כדי שתשרה שכינה. והגם שכבר בירכס אהרן, טובים השנים לצד הסכמת ב' מדרגות הרמוזים בב' בחינות האחים כהונה ולויה שהם חסד וגבורה:
18. מה קרה לאחר שמשה ואהרן יוצאים ומברכים את בני ישראל?(ט,כד) יוצאת אש ושורפת את הקורבנות שעל המזבח
19. מה הייתה תגובת העם ? (ט,כד) שמחו (שנסלח להם עון העגל) ונפלו על פניהם
20. מה פירוש המילה "זירוננו"? (אבן עזרא ט,כד) הרמת קול וכן ותעבור הרנה במחנה:

מיתת בני אהרן (י, א-ז)

1. מה עושים נדב ואביהוא בני אהרן ומהו עונשם?(י, א-ב) לוקחים איש מחתתו ומקטרים קטורת שלא צוו לעשות כן . עונשם היה מוות במקום .
2. מדוע נענשו בני אהרן?(רש"י י, ב) רבי אליעזר אומר לא מתו בני אהרן (ש) אלא על ידי שהורו הלכה בפני משה רבן, רבי ישמעאל אומר שתוי יין נכנסו למקדש. תדע (ת) שאחר מיתתן הזהיר הנותרים שלא נכנסו שתוי יין למקדש,
3. לאחר מותם של נדב ואביהוא משה רבינו אומר לאהרן "הוא אשר דבר ה' לאמר בקרבי אקדש" מתי ה' אמר את הדבר הזה ומה פירושו?(רש"י י, ג) היכן דבר, ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי (שמות כט, מג.), אל תקרי בכבודי אלא בכבודי (ובחים קטז). אמר משה לאהרן, אהרן אחי, יודע הייתי שיתקדש הבית במיודעיו של מקום, והייתי סבור או בי או בך, עכשיו רואה אני שהם גדולים ממני וממך
4. מה הפירוש "בקרבי"? (רש"י י, ג) בבחירי:
5. כיצד מגיב אהרון על מות בניו ולדברי הנחמה של משה ? (י, ג) וידום אהרון
6. כתוב בפס' "ידם אהרן" למה אהרן נהג כך?(ספורנו י, ג) שהתנחם בקידוש ה' שנקדש במותם:
7. מי נושא את בני אהרון שמתו אל מחוץ למחנה?(י, ד) מישאל ואלצפן בני עוזיאל
8. מישאל ואלצפן נשאו את נדב ואביהוא והחזיקו בכותנות. מכאן למדו חז"ל שהכותנות לא נשרפו אלא נשמתם, כמין שני חוטין של אש נכנסו לתוך חוטמיהם וכך מתו. משה מצווה את אהרון ובניו שנתרו לא להתאבל כמו שאר העולם . איזה שני איסורים אומר משה לאהרון ובניו ? (י, ו) (ה) היפך מאנשים אבלים: ראשיכם אל תפרעו (איסור גידול שיער) ובגדיכם לא תפרומו (איסור קריעת הבגד)
9. משה אומר לאהרן אלעזר ואיתמר "ראשיכם אל תפרעו" מה הפירוש "אל תפרעו"? (רש"י י, ו) אל תגדלו (ז) שער, מכאן שאבל אסור בתספורת (מועד קטן יד:), (ח) אבל אתם אל תערבבו שמחתו של מקום
10. כתוב בפס' לאחר מות נדב ואביהוא בני אהרן "ואחיכם בית ישראל יבכו" מה לומדים מכך?(רש"י י, ו) מכאן, שצרתן של (י) תלמידי חכמים מוטלת על הכל להתאבל בה:

11. כתוב בפס' "ועל כל העדה יקצוף" למה שה' יקצוף על העדה? (בעל הטורים י,ו) לפי שהיו שלוחי צבור ושי'צ שטעה סימן רע לשולחיו: ואח"כ כל בית ישראל יבכו את השריפה. שתי"ח שמת הכל נעשים קרוביו:

איסור עבודת הכוהנים והוראת התורה בשכרות (י, ח"א)

1. אהרון הכהן קיבל שכר על שתיקתו במות בניו והקב"ה דיבר איתו ביחידות (לא דרך משה רבינו). מה אסור לכהנים לעשות? (י,ט) לשתות יין ושכר לפני עבודה במשכן
2. מהו ה"שכר" המוזכר בפס'?(אבן עזרא י,ט) העשוי ממין חטה או דבש או תמרים כי היין משחית הדעת לשותיו ויתערבו לו הדברים. על כן ולהבדיל כי אתה כהן גדול ותבדיל בין מקום הקדש ובין החול והוא מלשון חלול גם יתכן בין יום קודש לחול:
3. איזה תפקידים נותן הקב"ה לכהנים? (י,י"א) להבדיל בין הקודש לחול ובין הטהור לטמא ולהורות את החוקים שציווה הקב"ה את משה
4. ה' אומר לאהרן "יין ושכר את תשת אתה ובניך" "ולהורות את בני ישראל" מה הפס' לימד אותנו?(רש"י י,יא) שאסור להורות כשהוא שיכור אך אין עונשו מיתה. לעומת זאת, הכוהנים העובדים עבודת הקורבנות שיכורים מתחייבים מיתה.

דיני כוהנים אוננים (י, יב"כ)

1. כתוב בפס' "וידבר משה אל אהרן ואל אלעזר ואיתמר בניו הנותרים" מה הכוונה "הנותרים" נותרים ממה? ומה אנו למדים מכך?(רש"י י,יב) מן המיתה, מלמד שאף עליהם נקנסה מיתה על עון העגל, (ס) הוא שנאמר ובאהרן התאנף ה' מאד להשמידו, (דברים ל, כ.) ואין השמדה אלא כלוי בנים, שנאמר ואשמיד פריו ממעל, (עמוס ב, ט.) ותפלתו של משה בטלה מחצה, שנאמר ואתפלל גם בעד אהרן (ע) בעת ההיא (דברים ס):
2. משה מצווה את אהרון ושני בניו הנותרים אלעזר ואיתמר לאכול את יתרת המנחה ובשר הקורבנות למרות שהיו אוננים (שהיו באבל על נדב ואביהוא שמתו ועוד לא נקברו). מאיזה קורבן לא אכלו ועל כך קצף (כעס) משה? (י,טז) שעיר החטאת
3. לאחר שאהרן ובניו הנותרים לא אוכלים את החטאת משה קוצף כפי שכתוב "ויקצף על אלעזר ועל איתמר בני אהרן הנותרים", למה לא נזכר שמשא קצף על אהרן?(רש"י י,טז) בשביל כבודו של אהרן (ב) הפך פניו כנגד הבנים וכעס:
4. משה שואל את בני אהרן מדוע לא אכלו את החטאת והרי "ואותה נתן לכם לשאת את עון העדה לכפר עליהם" מה הפירוש "ואותה נתן לכם לשאת וכו'?"(רש"י י,יז) שהכהנים אוכלים ובעליהם מתכפרים:
5. שעיר החטאת ששרפו אהרון ובניו בא לשאת את עון העדה. מה לומדים מכך.(רש"י י,יז) מכאן למדנו ששעיר ראש חודש היה, שהוא מכפר על עון טומאת מקדש וקדשיו (עבירות כלליות בתחום המקדש והעבודה הסובבת אותו), ואילו חטאת היום השמיני והחטאת שהביא נחשון נשיא שבט יהודה ביום חנוכת המשכן לא לכפרה באו (ולכן לא אוכלים מהם)
6. למה מדינש משה "ואותה נתן לכם לשאת את עון העדה?"(ספורנו י,יז) אף על פי שנתנה לכם לא היה לכם רשות לשרפה, כי לא נתנה לכם אלא לאכלה לשאת את עון העדה:
7. מה הפירוש "אכול תאכלו?"(אבן עזרא י,יח) היה ראוי שתאכלו אותה
8. מתוך דבריו של משה לבני אהרון שלא אכלו את שעיר החטאת למדו חז"ל שהכהנים אוכלים קורבן חטאת ולבעלי הקורבן מתכפר, ובנוסף, קורבן חטאת שהדם שלו לא מוכנס לאוהל מועד לזריקה, צריך לאוכלו בחצר המשכן (דם של חלק מקורבנות החטאת היה נזרק בתוך ההיכל על הפרוכת או על מזבח הזהב). מה עשו אהרון ובניו עם הקורבן ומדוע?(י,טז,י"ט) שרפו את הקורבן. אהרון מסביר למשה שלא רצה לאכול את הקורבן בגלל שהיו אוננים.
9. משה פנה לבני אהרון והם לא ענו אלא אביהם. מה לומדים מכך?(רש"י י,יט) שהילדים לא ידברו בפני גדולים אפילו שיש להם אפשרות. "אפשר משה קצף על אלעזר ועל איתמר, ואהרן מדבר, הא ידעת שלא היתה אלא מדרך כבוד, אמרו, אינו בדין שיהא אבינו יושב ואנו מדברים לפניו, ואינו בדין שיהא תלמיד משיב את רבו, יכול מפני שלא היה באלעזר להשיב, תלמוד לומר ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא וגו' (שם לא, כא.), הרי כשרצה דבר לפני משה ולפני הנשיאים
10. מה נלמד מהמילה "היום"? (רש"י י,יט) אבל אנינות לילה מותר, שאין אונן אלא יום קבורה כלומר שהאיסור הוא רק במהלך היום שבו לא הובא המת לקבורה. ואילו בלילה יהיה מותר.
11. אהרן עונה לשאלת משה שהכל היה בטוהרה אך אין זה ראוי שיאכל חטאת "ואכלתי חטאת היום הייטב בעיני ה'" ומיד נאמר "וישמע משה וייטב בעיניו" מה הפירוש "וייטב בעיניו?"(רש"י י,כ) הודה ולא בוש לומר (כ) לא שמעתי
12. מה גרם למשה ש"וייטב בעיניו?"(ספורנו י,כ) שמח על טוב סברת אחיו ובניו שהיטיבו לראות ולהורות:

בעלי חיים טהורים וטמאים (יא, א-כג) סיפור קצר לילדים

מובא במדרש תנחומא (פרשת שמיני, אות ו) רבי תנחומא בן חנניאי אמר, התיר להם את האסורים ואת השקצים ואת הרמשים. משל למה הדבר דומה. לרופא שהלך לבקר שני חולים, ראה אחד מהם שהיה בסכנה, אמר לבני ביתו, תנו לי כל מאכל שהוא מבקש. ראה האחד שעתיד לחיות. אמר להם: כך וכך מאכל יאכל וכך וכך לא יאכל. אמרו לרופא, מה זה. לזה אתה אומר יאכל כל מאכל שהוא מבקש, ולאחר אמרת לא יאכל כך וכך. אמר להם הרופא, לזה שהוא לחיים, אמרתי לו זה אכל וזה לא תאכל. אבל אותו שהוא למיתה, אמרתי להם, כל מה שהוא מבקש תנו לו, שאינו לחיים. וכך הקדוש ברוך הוא התיר לגוים השקצים והרמשים. אבל ישראל שהם לחיים, אמר להם: והייתם קדושים כי קדוש אני, אל תשקצו את נפשותיכם, את זה תאכלו, ואת זה לא תאכלו, לא תטמאו בהם ונטמאתם בהם. למה, שהם לחיים, שנאמר: ואתם הדבקים בה' אלהיכם כלכם היום.

1. כתוב בפס' "זאת החיה אשר תאכלו" למה נאמר דווקא לשון זה - "החיה"? (רש"י יא, ב), חיה מלשון חיים, לפי שישראל דבוקים במקום (בקב"ה) וראויין להיות חיים, לפיכך הברילים מן הטומאה וגזר עליהם מצוות, ולאומות העולם לא אסר כלום
2. כתוב בפס' "זאת החיה אשר תאכלו" מה הפירוש "זאת החיה"? (רש"י יא, ב), מלמד שהיה משה אוהו בחיה (ג) ומראה אותה לישראל זאת תאכלו וזאת לא תאכלו:
3. למה הוצרך הפס' לומר "מכל הבהמה אשר על הארץ" מה בא להוציא מן הכלל? (רמב"ן יא, ב) פשוטו מכל הבהמה אשר על פני כל הארץ כטעם מכל אשר בעולם ומדרשו (ת"כ פרשה ב ו) מפני שיש חיות בים ואין תורתן בסימנן הללו אלא כדגים לפיכך אמר אשר על הארץ להוציא מה שבים
4. הקב"ה מצווה את משה ואהרן על סימני הטהרה באכילת בע"ח ובנגיעה בנבלתם. מהם שלושת סימני הטהרה המפורטים לבהמה טהורה? (יא, ג), מפרסת פרסה, שוסעת שסע, מעלת גרה
5. כתוב בפס' "כל מפרסת פרסה ושסעת שסע פרסות מעלת גרה בבהמה אתה תאכלו" מה הפירוש "שוסעת שסע"? (רש"י יא, ג) שמובדלת מלמעלה ולמטה בשתי צפרניים, כתרגומו ומטלפא טלפין, שיש שפרסותיו סדוקות מלמעלה ואינן שסועות ומובדלות לגמרי שמלמטה מחוברות
6. מה הפירוש "מעלת גרה"? (רש"י יא, ג) מעלה ומקיא האוכל ממעיה ומחזרת אותו לתוך פיה לכתשו ולטחנו הדק:
7. מה פירוש המילה "גרה"? (רש"י יא, ג) כך שמו, ויתכן להיותו מגזרת מים הנגרים, (שמואל ב יד, יד). שהוא נגזר אחר הפה, ותרגומו פשרא, שעי' הגרה האוכל נפטר ונמוח
8. למה נכתב כאחד "כל מפרסת פרסה..מעלת גרה" ולא נכתב "ומעלת גרה"? (אור החיים יא, ג). יתבאר על דרך אומרם ז"ל (חולין נט). כל בהמה שמפרסת פרסה היא מעלת גרה, חוץ מן החזיר, והוא אומר כל מפרסת וגו' מעלת גרה, פירוש בידוע שהיא מעלת גרה, ומיעט אחר כך החזיר שיצא מהכלל
9. מיהם בע"ח שמעלים גרה אך לא מפריסים פרסה? (יא, ד-ו) גמל, שפן וארנבת
10. החזיר טהור כלפי חוץ אך מתוכו הוא טמא כמו הרשעים ולכן נמשל לעשו אחיו של יעקב. מהו סימן הטהרה החסר לו? (יא, ז) לא מעלה גרה
11. מהם סימני הטהרה בדגים? (יא, ט) סנפיר וקשקשת בתוך המים (אם נופל להם בהוצאתם מהמים יחשבו כטהורים)
12. כתוב בפס' "את זה תאכלו מכל אשר במים כל אשר לו סנפיר" מהו הסנפיר? (רש"י יא, ט) אלו ששט בהם
13. מהו ה"שרץ"? (רש"י יא, י) בכל מקום משמעו דבר נמוך שרוחש ונד על הארץ:
14. כתוב בפס' "וכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת ... שקץ הם לכם" לכאורה הפס' מיותר שכבר אמר מקודם שכל דג שיש לו סנפיר מותר אם כן מה אנו למדים מכאן? (רש"י יא, יב) מה תלמוד לומר, (ב) שייכול (ג) אין לי שיהא מותר אלא המעלה סימנן שלו ליבשה, השירן במים מנין, תלמוד לומר כל אשר אין לו סנפיר וקשקשת במים, הא אם היו לו במים אף על פי שהשירן (ד) בעלייתו מותר (ת"כ פרשתא א, יא):
15. התורה חוזרת על המילה "שקץ" ומלמדת שאסור לערבב בשר של בע"ח טמא עם טהור. רישמו חמישה סוגי עופות שנאסרו באכילה? (יא, יג-יט) הנשר הפרס העזניה: הדאה האיה עורב, בת היענה, התחמס, שחף נץ, כוס, שלך, ינשוף, התנשמת, קאת, רחם, חסידה, אנפה, דוכיפת, עטלף
16. למה נקרא "התחמס" בשם זה? (בעל הטורים יא, טז) חומס ואוכל. הנץ. בעל נוצה הרבה ומנצח שאר עופות ותופשם:
17. למה נקרא "נץ" בשם זה? (בעל הטורים יא, טז) כיוו שהוא בעל נוצה הרבה ומנצח שאר עופות ותופשם (נץ בשני פירושים - נוצה ומנצח)
18. מיהו "הנץ"? (אבן עזרא יא, טז) יש לו נוצה רבה והקרוב שהוא הידוע הפורש כנפיו תמיד לפאת דרום כי יבקש מקום חם:
19. מיהו "הינשוף" ולמה נקרא כך? (אבן עזרא יא, יז) עוף יעופף בנשף בלילה עד לפנות בוקר כי לא יראה ביום מפני להט אור השמש:
20. מהו "החסידה" ולמה נקראת כך? (רש"י יא, יט) זו דיה לבנה, ציגונייה, ולמה נקרא שמה חסידה שעושה חסידות עם חברותיה במזונות:
21. מהו "הדוכיפת"? (רש"י יא, יט) תרנגול הבר, וכרבלתו כפולה, ובלעז הרופ"א, ולמה נקרא שמו דוכיפת, שהודו כפות, וזו היא כרבלתו,
22. מהו "שרץ העוף"? (רש"י יא, יט) הם הדקים הנמוכים הרוחשין על הארץ, כגון זבובים וצרעין ויתושין וחגבים
23. שרץ הוא בע"ח נמוך שרוחש ונד על הארץ. מהו הסימן טהרה משרץ העוף המותר באכילה? מנו את שמות השרצים מהעוף המותרים (יא, כ-כג) כל אשר לו כרעים מעל רגליו לנתר בהם. ארבה, סלעם, חרגול וחגב
24. למה נקרא ה"ארבה" ארבה? (אבן עזרא יא, כב) מלשון ריבוי:

דיני טומאת בעלי החיים הטמאים (יא, כד-מז)

בעלי החיים הטמאים אינם אסורים רק באכילה, אלא גם מטמאים במותם. התורה קובעת כי מגע בבעלי בפגרי הטמאים גורם לטומאת הגוף ולמי שנושא את הפגרים נוספת גם טומאת הבגדים.

1. כתוב בפס' "וכל הולך על כפיו בכל החיה ההלכת על ארבע טמאים הם לכם כל הנגע שנבלתם יטמא עד הערב" תן דוגמה לחיה ההולכת "על כפיה" (רש"י יא,כז) כגון כלב ודוב (ל) והתול
2. התורה מונה את בעלי החיים אשר הנוגע בנבלתם נטמא ונדרש לכבס את בגדיו. איזה סימן טהרה יש ואיזה אין לבעלי החיים? מפרים פרסה אך לא מעלה גרה ולא שוסע שסע
3. מהם שמונת השרצים שמטמאים טומאה חמורה במגע בנבלתם ואסורים אכילת תרומה, קדשים וכניסה לבית המקדש? (יא,כט) חלוד, עכבר, צב, אנקה, כח, לטאה חומט ותנשמת
4. מה צריך לעשות עם כלים שאינם עשויים מחרס(חרש) שנבלת השרצים נגעו בהם? (יא,לב) לטבול במים ולחכות עד הערב
5. מה צריך לעשות עם כלים העשויים מחרס(חרש) שנבלת השרצים נגעו בהם? (יא,לג) שבירתם היא תקנתם
6. כתוב בפס' "כל כלי חרש אשר יפל מהם אל תוכו כל אשר בתוכו יטמא ואתו תשברו" מה אנו למדים מהמילים "ואתו תשברו"? (רש"י יא,לג) למד שאין לו טהרה (ע) במקוה
7. הקב"ה מלמד אותנו כי מאכלים ומשקים שהיו בכלי חרס נטמאים ומטמאים. גם תנור וכריים העשויים מחרס שאינם מחוברים לקרקע נטמאים אם נוגע נבלת שרץ בהם. מה צריך לעשות איתם? (יא,לה) לנתץ
8. מה פירוש הפס' "אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור"? (רש"י יא,לו) המחברים לקרקע, אין מקבלין טומאה. (א) ועוד יש לך ללמוד. יהיה טהור. הטובל בהם מטומאתו
9. מעין, בור ומקוה מים מחוברים לקרקע אינם נטמאים אם נופל נבלת שרץ לתוכם. כיצד זרעים מקבלים טומאה במגע עם נבלת השרצים? (יא,לז-לח) במגע עם מים
10. כתוב בפס' "וכי יתן מים על זרע ונפל מנבלתם עליו טמא הוא לכם" האם צריך דווקא "מים"? (רש"י יא,לח) בין מים, בין שאר משקין, (ה) בין הם על הזרע, בין הזרע נפל לתוכו, (ו) הכל נדרש בתורת כהנים (פרק יא, ו):
11. מה חמור יותר "טומאת משא" (שארם נשא משהו טמא) או טומאת מגע (שארם נגע במשהו טמא)? (רש"י יא,מ) חמורה טומאת משא, מטומאת מגע, (ח) שהנושא מטמא בגדים, והנוגע אין בגדיו טמאין, שלא נאמר בו יכבס בגדיו
12. כתוב בפס' "וכל השרץ השרץ על הארץ שקץ הוא לא יאכל" למה הדגיש הפס' "השרץ על הארץ"? (רש"י יא,מא) להוציא את היתושין שבכליטין ושבפולין, ואת הזיזין שבעדשים (חולין סז), שהרי לא שרצו על הארץ אלא בתוך האוכל, אבל משיצאו לאויר ושרצו הרי נאסרו
13. למה נאמר "וכל השרץ השורץ על הארץ" והרי דיברנו עליו בפס' הקודמים? (רמב"ן יא,מא) טעם הכתוב הזה כי הזכיר למעלה (בפסוקים כטל) השרצים לענין הטומאה ופרט הטמאים ולא דיבר שם בענין אסור אכילה כלל ולכך אמר עתה וכל השרץ השורץ על הארץ שקץ הוא לא יאכל לומר כי בענין האכילה אין הפרש ביניהן שכולן אסורין וחזר ופרט בהן והרבה בהן לאוין למלקיות כמו שהזכיר רש"י (בפסוק מד)
14. כתוב בפס' "כל הולך על גחון וכל הולך על ארבע עד כל מרבה רגלים לכל השרץ על הארץ לא תאכלום כי שקץ הם" מהו "הולך על גחון"? (רש"י יא,מב) זה נחש, ולשון גחון, שחיה, שהולך שח ונופל על מעיו
15. מהו "מרבה רגלים"? (רש"י יא,מב) זה נדל, שרץ, שיש לו רגלים מראשו ועד זנבו לכאן ולכאן, וקורין צינטפיד"ש
16. מה הפירוש "והייתם קדושים כי קדוש אני"? (ספורנו יא,מג) כדי שתהיו קדושים ונצחיים בהכירכם את בוראכם והלכתם בדרכיו, וזה חפצתי כדי שתתדמו אלי כי קדוש אני. וכל זה תשיגו כשתתקדשו ותשמרו מאסורי מאכלות, כאמרם ז"ל (יומא סוף פרק אמר להם הממונה) אדם מקדש עצמו מעט, מקדשים אותו הרבה וכו':
17. הקב"ה מוסיף אסור אכילה של כל בעלי החיים ששרצו על הארץ (תולעים וחרקים למיניהם) ואף את הזוחלים ההולכים על גחונם(נחשים) עקרבים, חיפושיות, נדל וכו'. מה הסיבה שנותנת התורה לאיסור? (יא,מד) והתקדישתם והייתם קדושים
18. למה נאמר מיד אחרי הדברים המותרים והאסורים לנו לאכילה "כי אני ה' אלוקיכם"? (רש"י יא,מד) כשם שאני קדוש, (ס) שאני ה' אלקיכם, כך והתקדשתם, קדשו את (ע) עצמכם למטה: והייתם קדושים. לפי שאני אקדש אתכם למעלה, ולעולם הבא:
19. למה נאמר מיד אחרי איסורי מאכלות "כי אני ה' אלוקיכם"? (אור החיים יא,מד) פירוש ומשונה אומה ישראלית לקדושה וטהרה שלא בחר ה' ליקרא אלוה אלא לישראל, לזה צריך להרחיק מן הטומאה:

הגיליון מוקדש לע"נ
מאיר בן מזל

המלמד

מתכוננים לפרשה

ציליון להורים

פרשת **שבועות**

www.Parashatshavua.com